Informatie aan de Raad

Datum: 17 mei 2021 **Auteur:** Erik Haverkort

Portefeuillehouder: Auke Schipper

Toestemming pfh ☐

Onderwerp: RES en RSW 1.0

	CDA:
1.	**Vraag:** In het raadsvoorstel is o.a. opgenomen op pagina 2: *"Zo zijn bijvoorbeeld geluidsnormen, veiligheidsafstanden, beschermde natuurgebieden en laagvliegroutes op de kaart gezet".* Uit het rapport A&W 20-140 Windenergie op en rondom de Veluwe is o.a. opgenomen, dat er een ruimtelijk-technische analyse is gemaakt waarin factoren als technische beperkingen, minimumafstanden tot bebouwing en infrastructuur e.a. zijn onderzocht. Graag ontvangt de CDA fractie in dit kader ter informatie het rapport Bosch & van Rijn en eventuele andere rapporten op dit terrein.
	Antwoord: Het rapport van Altenburg & Wymenga (A&W 20-140) is primair relevant voor de RES Noord-Veluwe vanwege de ecologische consequenties voor de wespendief. De overige aspecten zijn voor de RES 1.0 niet van invloed geweest en niet verder betrokken bij het opstellen van RES 1.0. Het genoemde rapport van Bosch & Van Rijn is slechts een intern werkdocument binnen de provincie en niet openbaar.
2.	Ook ontvangen wij graag het rapport: "Pilot RES/MER door Berenschot"
	Antwoord: Zie bijlage.
3.	**Vraag:** In het raadsvoorstel lezen wij, dat amendementen van de raad alleen betrekking hebben op de eigen gemeente en dat besluiten van de volksvertegenwoordigers(raden/staten/AB) betrekking hebben op de eigen organisatie. Het raadsvoorstel gaat over de RES 1.0 Regio Noord-Veluwe inclusief de RSW. Hoe moet de Raad dit interpreteren? Besluit de Raad in feite alleen over het gedeelte "Hattem"?
	Antwoord: De raad stelt de regionale energie strategie vast als één van de besluitnemende overheden binnen de regio. Wijzigingsvoorstellen middels amendementen worden ter informatie meegezonden aan het PBL met het vastgestelde bod 1.0 maar kunnen staatsrechtelijk alleen betrekking hebben op de eigen gemeente, immers ander gemeenteraden gaan niet over de ruimtelijke inrichting van de gemeente Hattem (en vice versa). Vandaar dat hierover in het raadsvoorstel een opmerking gemaakt wordt.

	Vragen PvdA:
4.	In het raadsvoorstel Regionale strategie staat: *"En dat een goede balans tussen wind en zon nastrevenswaardig is met het oog op het beperken van maatschappelijke kosten. Ook het clusteren van wind en zon op één locatie leidt tot het combineren van opwek op één kabel zodat er maar één gezamenlijke stekker nodig is. Aangezien het aantal 'stekkers' beperkt is, helpt dit om meer ontwikkelingen aan te kunnen sluiten."* **Vraag:** Ik heb de vraag aan de RES gesteld maar volgens mij nooit geen antwoord gekregen op de vraag of dit van toepassing is op Wielink en Van Werven. En aansluitend wat dat betekent in extra kosten?
	Antwoord: Het clusteren van wind- en zonne-energie op één gezamenlijke kabel richting het onder- of schakelstation van Liander biedt efficiencyvoordelen voor de energiemaatschappij. Het brengt echter ook afstemming met zich mee tussen de diverse aanbieders. Het kan immers zo zijn dat bij veel wind en zon gelijkertijd keuzes gemaakt moeten worden om overbelasting te voorkomen en één der aanbieders dient af te schakelen. Bij het proces rondom de initiatieven van Van Werven en Wielink zijn wel gesprekken gevoerd echter is gebleken dat de uitvoering van de windmolens al dusdanig ver in het proces was dat combineren geen optie meer bleek. Beide projecten krijgen dus een eigen kabel naar het onderstation. De kosten die dat met zich meebrengt zijn voor rekening van de initiatiefnemer.
5.	Op pagina 24 van bijlage 2 staat: *"Suggesties voor onderwerpen om op samen te werken zijn, naast eerder genoemde thema's:* • *een regionale aanpak voor het isoleren van de gebouwde omgeving en voor individuele all-electric en hybride oplossingen;* • *nader onderzoek naar de haalbaarheid van lage temperatuur aardwarmte; kansen voor aquathermie en de potentie van diepe geothermie voor lokale warmtenetten;* • *het regionaal inzetten van het in de regio geproduceerde biogas en groen gas en het verhogen van de productie van biogas en groen gas;* • *het in kaart brengen van de warmtevraag van industrie en landbouw;* • *het ontwikkelen van een aanpak voor het verduurzamen van bedrijven(terreinen), vakantieparken en defensieterreinen;* • *een subsidieaanvraag proeftuin aardgasvrije wijken bij Ministerie van BZK;* • *kennisdeling op gebied van innovatie;* • *een gezamenlijke communicatiecampagne;* • *koppelkansen op gebied van klimaatadaptatie."* **Vraag:** Op welk van deze punten verwacht Hattem deze in regionaal verband op te pakken?

	Antwoord: De gemeente Hattem werkt samen met de regiogemeenten. Bij het vaststellen van de Transitievisie Warmte Hattem eind 2020 heeft de raad bijzondere aandacht gevraagd voor het isoleren van woningen. Samen met de overige regiogemeenten en het energieloket Veluwe Duurzaam wordt daar momenteel invulling aan gegeven. Periodiek vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats over de verschillende thema's binnen het programma duurzaamheid met de overige regio gemeenten. Daar wordt de voortgang van de diverse lokale warmtevisies gedeeld en komen de in de RES genoemde punten aan bod. Daarbij dient wel vermeld dat het vooralsnog vooral project specifieke informatie-uitwisseling betreft. De meer programmatische uitvoering zal richting RES 2.0 verder vorm krijgen.
6.	In bijlage 3, RSW 1.0 staat bijgaande tabel op pagina 18. **Vraag:** Ik begrijp de 71% restwarmte niet voor Hattem?

Gemeente	Maximale omvang warmtevraag gebieden	Aandeel lokale bronnen voor het warmtevraaggebied binnen de gemeenten				
		Bodem-energie (<250m)	Ondiepe geothermie	Aqua-thermie	Rest-warmte	Vaste biomassa
Elburg	82 TJ/jaar	100%+	100%+	+/-10% bij benadering	23%	100+%
Ermelo	103,8 TJ/jaar				13%	100+%
Hattem	99,7 TJ/jaar				71%	14%
Harderwijk	478,2 TJ/jaar				13%	31%
Nunspeet	47,2 TJ/jaar				23%[3]	100+%
Oldebroek	357,2 TJ/jaar				57%	63%
Putten	97,6 TJ/jaar				12%	100+%

	Antwoord: In deze tabel wordt de potentie van beschikbare warmte bronnen weergegeven in percentage van de vraag. Voor Hattem blijkt ongeveer 71% van de behoefte aan warmte beschikbaar te zijn door gebruik te maken van restwarmte. De RWZI is voor 51% van deze behoefte verantwoordelijk (zie ook pagina 19 van bijlage 3). Ter aanvulling: deze cijfers zijn gebaseerd op regionaal onderzoek en zijn indicatief. Deze tabel maakte ook onderdeel uit van de reeds vastgestelde concept RSW.
7.	Op pagina 18 van de RSW 1.0 staat: *"Ondiepe geothermie is een relatief onbewezen techniek met hoge potentie. Deze diepere aardlagen kunnen hogere temperaturen bieden dan WKO maar ook tegen hogere kosten."* **Vraag:** Of ik snap het niet of de tekst klopt niet: ondiepe vs. diepere aardlagen. Weet U dit?

	Antwoord: In dit geval wordt ‘ondiepe geothermie’ afgezet tegen warmte-koude-opslag (WKO). Bij WKO is meestal sprake van lage temperatuur aan de primaire zijde van de warmtepomp (de bodem of het oppervlaktewater). Bij diepere aardlagen (men spreekt dan nog over ondiepe geothermie) kan men tot 1.000 meter diepte boren. Diepe geothermie is in de regel vanaf 1.500 meter diepte en biedt de gelegenheid hogere temperaturen direct te benutten. Voor een overzicht van de mogelijkheden en globale definities wordt verwezen naar: https://www.geothermie.nl/index.php/nl/geothermie-aardwarmte/wat-is-geothermie/22-geothermie/wat-is-geothermie/84-soorten-geothermie
8.	**Vraag:** Kunt U aangeven in het geheel aan visies en strategieën waar deze 2 stukken betrekking op hebben en welk verband ze hebben met andere visies. Deze vraag heb ik ook tav omgevingswet/visie gesteld aan de wethouder Schipper.
	Antwoord: De regionale energie strategie (RES) en de regionale structuur warmte zijn beide documenten die in het kader van het klimaatakkoord zijn opgesteld. Ze geven daarmee invulling aan een deel van de doestelling te komen tot een samenleving waar minder CO2 wordt uitgestoten. De RES geeft in basis inzicht in de mogelijkheden voor grootschalige opwek van duurzame energie in de regio waarbij gekeken is naar ruimtelijke mogelijkheden, systeemefficiency en draagvlak (bestuurlijk- en maatschappelijk). Daarmee is een set aan zoekgebieden en bouwstenen opgesteld waar de regio gebruik van kan maken. Of, en in hoeverre dat leidt tot initiatieven is aan initiatiefnemers. Dat kan eventueel de overheid zijn maar voor de hand liggender is het dat marktpartijen en lokale energie coöperaties projecten starten. De RES heeft een directe relatie met de omgevingsvisie en het omgevingsplan waarbinnen de gemeente kaders opstelt voor de ruimtelijke invulling van haar omgeving. Daarom is ook in de RES opgenomen dat deze als input geldt voor de omgevingsvisie. Eventuele initiatieven worden uiteraard aan ruimtelijke kaders (nu nog via de WRO en straks de OW) getoetst.
	Vragen CU:
9.	**Vraag:** Hoe kan het dat dat in de RES 1.0 een zoekgebied zon precies bovenop de ecologische verbindingszone / Hattemerpoort is komen te liggen. Stond dit zoekgebied ook in eerdere stukken?
	Antwoord: In de concept RES variant B & C was in de omgeving van Hattemerpoort ruimte voor zonnevelden binnen de bouwsteen ‘herstel kleinschalige landschappen’. Deze bouwsteen is in RES 1.0 omschreven als ‘zon in combinatie met gebiedsopgave’. Daarbinnen is het denkbaar dat er ruimte is voor kleinschalige zonnevelden nabij Hattemerpoort. Uiteraard is het uiteindelijke besluit over de ruimtelijke inpassing van eventuele initiatieven aan de gemeenteraad van Hattem.

	Vragen D66:
10.	**Vraag:** Het PBL maakt een onderscheid in Huidig (2019), pijplijn en ambitie. Is het juist dat de projectenlijst in bijlage 2 alleen het huidige en de pijplijn weergeeft? Kunnen wij dan ook een detaillijst krijgen van de ambities?
	Antwoord: De projectenlijst uit bijlage 2 geeft een overzicht van alle bekende projecten, zonder onderscheid in pijplijn of ambitie.
11.	**Vraag:** In het staafdiagram op pagina 100 staat dat Hattem ook een ambitiedeel heeft. Waaruit bestaat dit?
	Antwoord: Het enige project dat in het reële deel van de gemeente Hattem is meegerekend is het eind 2020 vergunde deel van het project Wielink. In het ambitiedeel zijn twee concrete initiatieven meegerekend te weten het initiatief van Wielink voor 'zon op de plas' aan de Oostersedijk en het initiatief van Powered by Hattem voor zon op de voormalige stortlocatie.
12.	**Vraag:** In bijlage 4 wordt vermeld dat de bijdrage van het ambitieuze bod een bijdrage aan de CO2 reductie geeft van 11%. Kan de berekening van dat getal worden gedeeld?
	Antwoord: Het genoemde percentage is een verwachting. De verwachting is dat er met dit bod 46% (reële deel) en 53% (ambitie deel) aan CO2 uitstoot bespaard kan worden rekening houdend met de 15% die al ten opzichte van 1990 bespaard is / wordt. Het restant (53% -/- 15% = 38%) wordt vervolgens naar verwachting toebedeeld aan diverse sectoren waarvan duurzame opwek 11% voor haar rekening neemt, uitgaande van het feit dat het reële deel en het ambitiedeel van het RES bod 1.0 daadwerkelijk gerealiseerd worden in 2030. Zo wordt tezamen met de overige genoemde onderwerpen de resterende 38% reductie naar verwachting gerealiseerd.
13.	**Vraag:** Er is een zoekgebied voor zon geprojecteerd in het zuiden van Hattem op de golfbaan en in het GNN. Wat is hier de bedoeling van? Is hier overleg geweest met de betrokken eigenaren en instanties?
	Antwoord: Zie ook vraag 9. Ter aanvulling. Er is geen specifiek overleg geweest met eigenaren van gronden in de diverse zoekgebieden. Een lijst van stakeholders waar wel overleg mee is geweest is als bijlage bij de RES 1.0 opgenomen.
14.	**Vraag:** In de raad van 14 december 2020 is een motie aangenomen om onderzoek te doen naar restwarmte in Hattem. In tabel 5 op pagina 19 worden daar nu uitspraken over gedaan. Graag willen wij het rapport ontvangen waarop dit is gebaseerd?

	Antwoord: Als bijlage is het rapport Quickscan RSW Gelderland Hattem bijgevoegd.
15	**Vraag:** In de stukken is te lezen dat de rol van de inzet van biomassa afneemt (zie energiemix) en anderzijds wordt gesteld dat biomassa toch moet worden gezien als transitiebrandstof voor de warmtenetten. De rol van vaste biomassa wordt hierdoor onduidelijk. Wat is nu de bedoeling en in welke mate is de inzet van biomassa voorzien? Is deze biomassa die voor transitie bedoeld is wel in onze regio voorhanden?
	Antwoord: Biomassa is in de regio op zich voorhanden echter speelt het voor de gemeente Hattem geen rol van betekenis. In de lokale transitievisie is er dan ook geen rekening mee gehouden.
16.	**Vraag:** Er wordt gesteld dat de meeste woningen over zullen gaan naar all-electric, maar waarom benutten we biogas niet meer als de potentie zo groot is (43%)?
	Antwoord: Op termijn is biogas wellicht een mogelijkheid. De komende periode zal benut moeten worden om de reststromen voor vergisting bij elkaar te brengen zodat voldoende schaalgrootte ontstaat. De huidige productie van biogas bedraagt slechts 350 TJ per jaar. All-electric is voor de periode tot 2030 voor Hattem dan ook grotendeels het enige alternatief.